פסולות לכהונה לא סבר כי היכי דלא לילפן גופא נוכראה [א]ועביד להו מקוה ביומי ניסן מסייע ליה לרב דאמר רב [ב]מטרא במערבא סהדא רבה פרת [ג]סבר שלא ירבו הנוטפין על הזוחלין ופליגא דשמואל דאמר שמואל נהרא מכיפיה מיברך ופליגא דידיה אדידיה דאמר שמואל אין המים מטהרין בזוחלין אלא פרת ביומי תשרי בלבד: [ד]פורפת על האבן כו': והאמרת רישא פורפת אמר אביי [ה]סיפא אתאן למטבע בעי אביי [ו]אשה מהו שתערים ותפרוף על האגוז להוציא לבנה קטן בשבת תיבעי למ"ד (א) מערימין תיבעי למאן דאמר אין מערימין תיבעי למאן דאמר מערימין בדליקה התם הוא דאי לא שרית ליה אתי לכבויי אבל הכא אי לא שרית ליה לא אתי לאפוקי או דלמא אפילו למאן דאמר אין מערימין בדליקה התם דרך הוצאה בכך אבל הכא אין דרך הוצאה בכך אימא שפיר דמי תיקו:

מתני' [ז]הקיטע יוצא בקב שלו דברי ר' מאיר ורבי

פסולות לכהונה. לכהן גדול דלא הויא בתולה שלימה. דלאע"ג דכהן גדול ביומיה לא הוה הואיל ודרך זנות חשיב ליה לאו אורח ארעא: **דלא לילפן גופא נוכראה.** ויתאוו לשכב עם איש: **מטרא במערבא.** בארץ ישראל: **סהדא רבה פרת.** פרת מעיד בדבר שהוא יורד מארץ ישראל לבבל וגדל ממי הגשמים ויודעין בני בבל שירדו גשמים בהרי ארץ ישראל ושמחים על אחיהם. ואבוה דשמואל נמי כרב סבירא ליה דאמר פרת גדל ומימיו מתברכין ע"י גשמים: **וסבר שמא ירבו נוטפים.** היינו גשמים על הזוחלין הנובעין ותנן במסכת מקוואות (פ"ה מ"ה) הזוחלין כמעיין והנוטפין כמקוה ושנינו בת"כ[ד] אך מעין ובור מקוה מים[ה] יכול מילא על כתפו ועשה מקוה בתחילה יהא טהור ת"ל מעיין מה מעיין בידי שמים אף מקוה בידי שמים אי מה מעיין מטהר בזוחלין אף מקוה מטהר בזוחלין תלמוד לומר אך מעיין המעיין מטהר בזוחלין ומקוה מטהר באשבורן ומהו אשבורן דקוו וקיימי לאפוקי שאם הטביל בו כלים דרך זחילתו כשהן נמשכין ויורדים למקוה לא עלתה להם טבילה דבור ומקוה כתיב דקוו וקיימי אבל נובעין מטהרין כמו שהן זוחלין ומושכין מגבוה לנמוך כדרך כל הנהרות. הלכך ביומי ניסן שהנהרות גדילים ממי הגשמים של ימי החורף ומהפשרת השלגים חייש שמא ירבו הנוטפין על הזוחלין שניתוספו בנהר (ב) מן הגשמים על הזוחלים החיים ובטלו הזוחלין החיים בנוטפים ואין תורת מעיין עליהן לטהר בזוחלין אלא באשבורן ועביד להו מקוואות דקוו וקיימי. ואני קבלתי מרבינו הלוי משום דספק זיבות נינהו וזבה טעונה מים חיים ואי אפשר להעמיד שמועתו משום דאמרינן[ו] אומר בזב מבזבה שהזב טעון מים חיים וזבה אינה טעונה מים חיים וחזרתי ובדקתי לפרשה וכן נראה בעיני כמו שפירשתי. ורובא דעלמא מפרשים נוטפין כשאובין ולאו מילתא היא דתנן הנוטפין כמקוה: **דהוו להו שאובין** ל"ג: **מכיפיה מיברך.** מספתו וממקורו ומסלעו. סלע מתרגמינן כיפה[ז]. מכיפיה מיברך ולא ממי הגשמים: **ופליגא דידיה אדידיה.** דשמואל אשמואל: **אין המים מטהרין בזוחלין.** אין מטהרין אדם וכלים הטובלין בהן דרך זחילה וצריך להמשיכן למקוה ולטבול במקוה: **אלא פרת ביומי תשרי.** שחדלו הגשמים ורבו הזוחלין עליהם ויש תורת מעיין על נהרות המושכין אלמא סבירא ליה שגדילין ממי הגשמים. ואני שמעתי בבכורות מטהרין בזוחלין שהנוטפין שבתוכן מטהרין בריבוי הזוחלין ויתבטלו הנוטפין בהן להיות זב וזבה טובלין בהן בשביל הזוחלין: **והא אמרת רישא פורפת.** והא ודאי לכתחלה קאמר בשבת דאי מבעוד יום ולאשמועינן דיוצאה בו בשבת הא תנא רישא מדיות פרופות: **סיפא.** דקתני לא תפרוף: **אתאן למטבע.** דלאו בר טלטול הוא אבל אבן שהקצה לכך ראוי לטלטול: **להוציא לבנה הקטן.** לאוכלו: **תיבעי למאן דאמר.** פלוגתא בכל כתבי הקדש (לקמן דף קכ.) לובש כל מה שיכול ללבוש דברי רבי מאיר ואפילו עשרה חלוקים זה על זה רבי יוסי אומר שמונה עשרה כלים כדרך שהוא לובש בחול: **דרך הוצאה בכך.** כגון מוכרי כסות מוליכין אותו דרך מלבוש: **מתני' הקיטע.** שנקטעה רגלו[ח]: **יוצא בקב שלו.** דמנעל דידיה הוא:

ור'

פסולות לכהונה. פי' לכהונה גדולה דלאו בתולה שלימה היא ואע"ג דכהן גדול בימי[ט] שמואל לא הוה היה מחמיר ר"ת משום זונה ופסולות אף לכהן הדיוט וכן משמע בפ' הערל (יבמות עו.) דקאמר התם לית הלכתא [לא כרבה ולא] כאבא (עד דקאמר) [וקאמר] ואפילו לרבי אלעזר דאמר פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה כו' משמע דטעמא משום זונה: **סהדא** רבה פרת. פי' הקונטרס פרת מעיד (ג) שהוא יורד מא"י לבבל וגדל ממי גשמים ולא נהירא שהרי בבל במזרח א"י קאי וכל הנהרות יורדים ממזרח למערב לכך פר"ת שהיו מכירים שירדו הגשמים לא"י ע"י שחוזר פרת לאחוריו על ידי גדילתו בא"י מתוך הגשמים: **שמא** ירבו הנוטפים. פירוש מי גשמים על מי נהרות שהיו זוחלין והוו להו מקוה ואמרינן דאין מקוה מטהר בזוחלין כ"א באשבורן דתנן במסכת מקוואות (פ"ה מ"ה) הזוחלין כמעיין והנוטפין כמקוה ותניא בת"כ יכול מילא מים על כתיפו ועשאו מקוה בתחילה יהא טהור תלמוד לומר מעיין מה מעיין בידי שמים אף מקוה בידי שמים אי מה מעיין מטהר בזוחלין אף מקוה מטהר בזוחלין פי' אף בזוחלין וכ"ש באשבורן תלמוד לומר אך מעיין מטהר בזוחלין ומקוה באשבורן ומהו אשבורן דקוו וקיימי ויש מפרשים שלא היה רוצה להטבילן בהן משום דהוו להו ספק זבות וזב וזבה טעונים מים חיים ושמא ירבו הנוטפין והוו להו מכונסין ולא נהירא חדא דמ"ט עביד להו מקוואות והא בעינן מים חיים ועוד (דבת"כ) [דבתוספתא פ"ג דזבים] קאמר אומר בזב מבזבה שהזב טעון מים חיים והזבה אינה טעונה מים חיים וא"ת ולשמואל דאמר אין המים מטהרין בזוחלין אלא פרת ביומי תשרי זב דבעי מים חיים איך יטבול ביומי ניסן וי"ל במעיין מכוסה שאין מי גשמים יורדין בתוכו וא"ת אמאי חיישינן שמא ירבו הנוטפים לימא קמא קמא בטיל כדאמר בפ"ה דמסכת ע"ז (דף עג.) המערה יין נסך לבור אפילו כל היום כולו כשר דאמרינן קמא קמא בטיל וי"ל דלא מהני טעמא דקמא קמא בטיל כיון שהאיסור רבה מכשיעור והיא דיין נסך דקאמר קמא קמא בטיל היינו קודם שרבה האיסור עד כדי נתינת טעם בהיתר: **דאמר** שמואל נהרא מכיפיה מיתבריך. פי' ממקומו ומסלעו סלע מתרגם כיפיה מנביעתו מיתברכין ולא ממי גשמים וא"ת והא קא חזינן שמחמת הגשמים הם גדילים וי"ל כדאמר במסכת תענית (דף כה:) שאין לך טפח יורד מלמעלה שאין טפחיים עולים כנגדו מלמטה ואור"ת דהילכתא כוותיה דשמואל ומייתי ראיה מפרק בתרא דבכורות (דף נה:) דתניא רבי מאיר אומר לא פרת שמו אלא יובל שמו ולמה נקרא שמו פרת שמימיו פרין ורבין ולאו דוקא נקט פרת דה"ה לכל נהרות והא דנקט פרת משום שהוא גדול מכל נהרות ולפי שהוא מא"י וקאמר התם מסייע ליה לשמואל דאמר נהרא מכיפיה מיתברך ועל זה אנו סומכין לטבול בנהרות אפילו אם גדלו מאד: **הקיטע** יוצא בקב שלו. פ"ה קיטע שנקטעה רגלו עושה כמין דפוס רגל וחוקק בו מעט לשום ראש שוקו בתוכו ואינו [פ"א והוא] נסמך עליו ומש"ה יוצא בקב שלו דמנעל דידיה הוא ור' יוסי אוסר דלאו תכשיט הוא ואינו מנעל והוי משוי והקשה רבינו תם דבמסכת יומא (דף עח: וסם) משמע דלכ"ע מנעל הוא ואסור לנעול בו ביוה"כ ולענין שבת בהא הוא דפליגי דרבי יוסי גזר דילמא מיפסיק ואתי לאתויי ורבי מאיר לא גזר וי"ל דה"נ בהא פליגי דטעמא דר' יוסי דכיון דלא הוי של עור לא מיהדק ואיכא למיחש דילמא מיפסיק ואתי לאתויי אך קשה מהא דאמר בגמרא חלצה בסנדל כו' חליצתו כשרה ואמר שמואל ר"מ הוא משמע דלר' יוסי חליצתו פסולה ואמאי כיון דמנעל הוא וי"ל דהאי נמי בהא תליא דכיון דלענין שבת גזר דילמא מיפסיק אינו ראוי להלך בו ודמי לקטן שחלץ במנעל גדול דחליצתו פסולה כדאיתא בפ' מצות חליצה (יבמות קג.) משום דנעלו כתיב נעלו הראוי לו וא"ת היכי גזרי דילמא נפיל ואתי לאתויי הלא אין לו אלא רגל אחד ואי נפיל לא יזוז ממקומו ואומר ר"י דמיירי שנושא בידו מקל ועיקר הליכתו היא בסמיכת המקל והשתא אי נמי מיפסיק יוכל להלך מכאן יש להתיר למי שכווצו גידי שוקיו ללכת במקלו בשבת והרב פור"ת פי' דקיטע יש לו סמך שקושר בכרעו ומגיע לארץ והשוק כפופה לאחוריה וכראש השוק במקום הרגל עושה לו קב (ד) להראות כמו שיש לו רגל ובהא פליגי ר' יוסי סבר כיון שאינו נסמך עליו אלא תלוי באויר חיישינן דילמא נפיל ור"מ לא חייש ולפי זה אין ראיה להתיר לקיטע לצאת במקלו אמנם יש להתיר מסיפא דמתניתין דאינו אוסר אלא סמוכות שלו לפי ששוקיו תלויין באויר ודילמא נפיל ואתי לאתויי (אבל הכסא) והספסלים שבידו אינו אוסר ואינהו הוו דומיא דמקל וק"ק לפי זה אמאי מטמא ליה רבא משום מדרס כיון שאינו נסמך עליו ושמא כשהוא יושב פעמים הוא נסמך עליו ולכך עושה לו בית קבול כתיתין שלא יוזק בקשר העץ שהוא יושב:

סנגל

עין משפט נר מצוה

עד א ב מיי' פ"ט מהל' מקוואות הלכה יג סמג עשין רמח טוש"ע י"ד סי' רא סעיף ב:

עה ג ד מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה יג סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שא סעיף כג:

עו ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף כג:

◆

רב נסים גאון

קסבר שמא ירבו הנוטפין על הזוחלין. עיקר דילה בתורת כהנים אי מה מעין מטהר בזוחלין אף מקוה מטהר בזוחלין, תלמוד לומר אך. המעין מטהר בזוחלין והמקוה מטהר באשבורן. ובמסכת מקואות (פ"ה מ"ה) הזוחלין כמעין והנוטפין כמקוה. העיד רבי צדוק על הזוחלין שרבו על הנוטפין שהן כשרים. ותישכחה בפרק ד' דעדיות הנוטפין שרבו על הזוחלין אינן כשרים. תיבעי למאן דאמר (מדליקין) [מערימין] בדליקה תיבעי למאן דאמר אין מערימין. עיקר דיליה בפרק כל כתבי הקודש (דף קכ) דתנן לובש כל שהוא יכול ללבוש ועוטף כל מה שהוא יכול להתעטף. רבי יוסי אומר י"ח כלי, מכלל דתנא קמא סבר מותר ללבוש ולהציל אפילו יותר מי"ח כלי, ואף על פי שהוא מערים בכך.

◆

מוסף רש"י

פסולות לכהונה. משום זנות (יבמות עו.). מטרא במערבא סהדא רבה פרת. פרת יורד מא"י לבבל וכשהגשמים יורדין בא"י סהדא רבה הוי פרת בבבל שירדו גשמים במערבה לפי שגדל מחמת הגשמים (בכורות נה: ובנדרים מ.). שלא ירבו הנוטפין על הזוחלין. שבימות הגשמים ירדו גשמים הרבה ויש שמא ירבו מים שנוטפין מעבים לתוך הנהר שהם זוחלים, דלא חזו להו, משום דהוו להו ספק זבות, ובזב כתיב מים חיים. ל"ש על זוחלים על אותם שנפלו מן העבים לקרקע ומן הקרקע זחלו וקילחו לתוך הנהר, דלאו לא נוטפים, משום וזוחלים לא מיפסלי, דאמרינן בפרק באשון דתמורה (יב.) הפסולה מישתרת בהמשכה, דכיון שממשיך מים פסולים לתוך המקוה על ידי צנורות (בכורות נה:). אי: לפי שרבו המים בימות הגשמים מגשמים שנפלו וחיים שמא ירבו נוטפין על זוחלין, ותנאל בתורת כהנים אי מה מעין מטהר בזוחלין אף מקוה מטהר בזוחלין, כלומר שמטבילין במכונסין דרך זחלתן קודם שנקוו ונחו במקוה, תלמוד לומר אך מעין, מעין מטהר בזוחלין והמקוה מטהר באשבורן, והוו אשבורן דקוו וקיימי דאין מטבילין במכונסין אלא משנקוו למקומיהם ונחו מזחילתן, ותנן במסכת מקוואות (פ"ה מ"ה) הזוחלין כמעין, כלומר זחלין שנגררים כמעין, והנוטפין כמקוה, ומים הנוטפין מטהרים הרי הן כמקוה ואין מטהרין בזחילה. הילכך בימי ניסן שנתרבו הנהר על ידי גשמים חיים שמא רבו נוטפין שבו על חיים שבו ובטלו זוחלין ואין מטהרין את הטמא הטובל בהן דרך זחילה, וכל הנהרות לעולם הן הולכין זוחלין, לפיכך עביד להו מקוה באשבורן לטבול בתוכו. יש מפרשים דבעינן מים חיים לזבה, ולאו מילתא היא דתניא בתוספתא (מגילה פ"א) אומר בזב מבזבה שהזב טעון מים חיים כו' (נדה סז.).

מסורת הש"ס

א) נדרים מ. בכורות נה: ע"ש, ב) לאו דספק הכ"י סימן שכ"ד והר"ן דהתם מיירי לאגר המפורכת קשה לפרש הך סוגיא. ואין עניין כלל להך דהכא ואפלע"ד לכוונת הסוגיא לאו דפליגי בתוספתא פי"ד מצילין מפני הדליקה כו' יוכן ואח"כ יליל כו' ואין מערימין בכך ר"יא מערימין. מהרב הג' ר' נחמן קארנגאלד ז"ל, ג) יומא עח: [יבמות קג:], ד) [שמיני פרשה ט], ה) [ויקרא יא], ו) [בתוספתא מגילה פ"א ותוספתא דזבים פ"ג], ז) [במדבר כג], ח) [עי' רש"י ברכות נח: ד"ה קטע], ט) [נ"ל אבוה דשמואל].

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' תיבעי למ"ד מערימין בדליקה תיבעי למ"ד אין מערימין בדליקה תיבעי: (ב) רש"י ד"ה וסבר שמא וכו' שניתוספו בנהר מי הגשמים: (ג) תוספות ד"ה סהדא וכו' מעיד בדבר שהוא: (ד) תוס' ד"ה הקיטע וכו' עושה לו קב כמין סנדל להראות כמו שיש:

◆

רבינו חננאל

סבר דלא לילפו גופא נוכראה. ואמר רב הונא נשים המסוללות זו בזו פסולות לכהונה. והוה עביד לבנתיה מקוה (ביום) [ביומא] ניסן, ולא היה מניחן לטבול בפרת, מפני שרוב מי פרת בניסן מי מטר הן, כרב דאמר מטרא במערבא, שהדא רבה פרת, כלומר כיון שתראה כי רבו מי פרת, עדות היא שהוגשמה ארץ המערב. וסבר אבוה דשמואל שמא ירבו נוטפין שהן מי גשמים הנוטפין מן הגגות (נ"א: שמא ירבו מי גשמים שהן נוטפין מן הגגות) ונעשו שאובין על מי הפרת שהן זוחלין, כדתני במקוואות בפרק ה' הזוחלין כמעיין והנוטפין כמקוה, העיד ר' צדוק על הזוחלין שרבו על הנוטפין שו(ם)כשירין. ושאמר שמואל נהרא מכיפיה מתברך, כלומר הנהר הגדול מן הסלע שיוצא ממנו, משם ברכת מליאתו, ולא ממי המטר, פליגא על אבוה דשמואל ועל רב. ועוד דברי שמואל סותרין זה את זה, בכאן אמר כי מימי המטר אינם ממלאים הנהר אלא מכיפיה מיברך. ועוד אמר אין המים מטהרין בזוחלין אלא פרת ביומי תשרי בלבד, מכלל דבשאר החדשים זולתי תשרי כנוטפין הם, דגשמים רבו עליהן. ומפצי [נ"א: ומפני מה] ביומי תשרי, היה מסתירן לבנותיו במפצי, מפני בני אדם שעל הנהר. וטובלות בפרת כי דברי הכל בתשרי זוחלין הן. ולמה במפצי, דלית להו טהרה במקוה. פורפת על האבן ועל האגוז ועל המטבע מע"יש. פי' נותנת אבן או אגוז או מטבע בקצה הסדין כמין קרס בלולאות שלא ישמט הסדין מעליה כדי שתהא מתעטפת באותו סדין ונותנת זה שעשאתו כמין קרס. נשים מדיות מנהגן לצאת בעניין הזה פרופות, ובלבד שלא תפרוף בתחילה בשבת על המטבע, והנשים הערביות מנהגן לצאת רעולות. ופי' רעלות בירושלמי בלינדיאה והן כמו כסויי פנים, כדכתיב (ישעיה ג) השרות והרעלות. וי"א זוג. ללמדך שבמקומות הללו כך היה מנהגם ומותר להם וכל אדם מותר בכך אלא שדברו חכמים בהווה. בעי אביי אשה מהו שתעירים ותפרוף באגוז להוציא לבנה קטן בשבת, ועלתה בתיקו. הקיטע יוצא בקב שלו דברי רבי מאיר.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones